

Remarci introductive*

Acad. Mircea Flonta

Astăzi numele lui Charles Darwin este mai des pronunțat și scris chiar decât cel al altor cercetători ai naturii de cel mai înalt rang, cum au fost Newton sau Einstein. Idei și considerații ale lui Darwin sunt foarte des invocate în articole de cercetare, în manuale, tratate și antologii ale multor discipline, în literatura de istorie și filosofie a științei, ca și în discursul public. Este, prin urmare, firesc să ne întrebăm în ce constă actualitatea excepțională a ideilor sale.

Cercetarea științifică este prin excelență o activitate în care se progresează. Asta înseamnă că rezultatele obținute la un moment dat de cercetători nu sunt *infirmate*, dar ele sunt *depășite*. Cum trebuie înțeleasă această afirmație? Într-un domeniu sau altul al cercetării, progresul reprezintă o largire și o adâncire a cunoașterii existente. Niciun rezultat al cercetărilor anterioare nu va fi contrazis și înlăturat, ci dimpotrivă, justificat într-un anumit orizont al experienței. În acest orizont, rezultatele oricărei cercetări științifice autentice rămân valabile pentru totdeauna.

Sprîjinită pe rezultate ale cercetării, teoria evoluției speciilor a lui Darwin nu a fost înlăturată și nu va fi înlăturată. Ea a fost însă, sub diferite aspecte dezvoltată și, în acest sens, depășită. Pe de

altă parte, orientările generale pe care le oferă teoria lui Darwin cercetării evoluției vieții pe pământ, orientări cum sunt abordarea nu în termeni de entități, ci de populații, gândirea probabilistă, gradualismul, principiul divergenței și al selecției în lumea vie, își păstrează pe deplin actualitatea. Cercetarea științifică a evoluției vieții a înaintat mult după Darwin. Înaintarea a avut însă loc pe acea cale care a fost deschisă prima dată de opera lui Darwin: explicația comportării orientate spre scop a ființelor vii prin corelații obiective, acele corelații ce sunt controlabile și reproductibile empiric.

Actualitatea științei darwiniene va putea fi apreciată și dintr-o altă perspectivă. Abordări și explicații de tip darwinian și-au probat importanța și valoarea în multe domenii ale științelor vieții și, dincolo de acestea, în domenii de cercetare cum sunt economia, antropologia, psihologia, sociologia și chiar și în studiile politice. Cu deosebire în domenii ca neuroștiințele, științele cogniției și filosofia minții. Masa rotundă de azi își propune să evidențieze îndeosebi potențialul euristic al unor teme ale gândirii darwiniene, cu referire specială la așa-numitul principiu al divergenței.

*Cuvânt introductiv rostit la Masa rotundă „Principiul divergenței și cel al selecției naturale la Charles Darwin” (Clubul Academicienilor, 29 martie 2024)